

Az Ótestamentum 45 könyve és az Újtestamentum 27 könyve alkotja a könyvek könyvét, ez a Biblia. A jellegükben, tartalmukban, műfajukban és szerkezetükben egymástól eléggé eltérő könyveket, amelyek a Bibliát alkotják, elsősorban nem vallásként, hanem irodalomként vesszük tudomásul.

A Biblia a történelmi múlt más emlékeivel századokon ível át, s értékgazdag üzenetet hoz a ma emberének, mai — nem vallásos — olvasójának is. A benne felhalmozott életigazságok, bölcsességek elgondolkodtatnak, költői alkotásai esztétikai élvezetet nyújtanak.

Vállaljuk a világirodalomnak ezt az egészen egyedülálló könyvgyűjteményét, hiszen kulturális örökségünk magán viseli a Biblia hatásának nyomait!

Magyar nyelvre először latin szövegből fordították le a Biblia egyes részeit. Nyomtatásban 1590-ben Vizsolyban jelent meg — Károlyi Gáspár művészi tolmácsolása által — a „Szent Biblia...”, másként Vizsolyi Bibliának nevezett mű, az első teljes magyar protestáns bibliafordítás, amely irodalmi nyelvünk kialakulásában meghatározó szerepet játszott.

Azóta igen sokat változott, fejlődött, gazdagodott a magyar nyelv; érthető, hogy újabb és újabb bibliafordítások láttak és látnak napvilágot.

*

Megjegyzés: Az új irodalomkönyvem megjelentetését a Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Intézet vállalta.

NAGY ÉVA
BGYTF Tanítóképző Intézet
Nyíregyháza

A létezés perspektívái Mészöly Miklós Wimbledoni jácint című kötetének három elbeszélésében

A „szép reménytelenség változatai” (Szentesi) határozzák meg tematikailag — atmoszférikusan Mészöly *Wimbledoni jácint* (Szépirodalmi, 1990) című kötetét. Hat elbeszélés mintegy 100 oldalnyi terjedelemben. Az utóbbi években keletkező írásokat a tematikai rokonság kapcsolja egymáshoz.

Balassa Péter a „vegyes és zavaros magyar, kelet-közép-európai történelmi létezés” feltárását érzi meghatározónak a kötet egészében; „az értelemre és jelentésre vonatkozó, mintegy hiábavaló kérdezősködést”.¹

A kötet első és utolsó elbeszélése az emberi értékek, az emberi szabadság védelmében állítja középpontba a „felemelt fejű” embert, aki tiltakozását csak az önpusztítással nyilváníthatja ki szabadon. A *Wimbledoni jácint* végén Dalkó, önként választott halála (a Panoráma bár teraszáról) s a *Nem felelt meg neki* című elbeszélésben Tivadar „fal felé fordulása” hangsúlyozza az alacsonyabb szintű létezés elfogadhatatlanságát.

A kötet záró novellája (*Nem felelt meg neki*) atmoszférikusan még egyszer felidézi huszadik századi történelmünk kegyetlen, erőszakos világát. A történések háttérében a háborús pusztítások, a deportálások, hadifogolytáborok s a „békebeli” zűrzavar, a fosztogatás, a „jóvátételi és igazságtévő brigádok” garázdálkodásának időszaka villan fel.

Az író dél-dunántúli életanyaga és személyes történelmi tapasztalata elevenedik meg a műben. A történések színtere Sz., főszereplője Tivadar, a gyönyörű zsidó kereskedőné (Adriella) és Semjén Őszéb földbirtoke „húsz éve tartó eszméletlen boldogságának” gyümölcse, aki tizennégy éves kamaszként „olyan elképesztően érett eleganciával jelezte a pincérnek, hogy a sör habmennyiségét elfogadhatatlanul soknak kénytelen minősíteni — hogy az csepp hőkkenet után azonnal szélesre nyitotta a tenyerét s kis meghajlással visszasietett egy másik töltésért”. (110)

„A nyúlánk és törékeny alkatú fiú, enyhén görbedt tartásával, kezében a hanyagul lógatott sétapálcájával” — melyet Bécsből kapott egy magát megnevezni nem kívánó alkalmi vásárlójuktól — „egyszerűen más panorámaképet adott a szegény utcának. Megállt a tegnapi meg a holnap i idő — akár az éjszakai fasor fölé tévedt hold, diszkrétten megvilágítva a fűben felejtett keréknyomokat”.

A zsidó kereskedőcsaládot az elsők között vagonírozták be a német megszállás-kor. 46-ban Tivadar hazakerült, s kiutalták neki a házuk hátsó kamraszobáját. „...elegánsan felöltözve és falnak fordulva találtak rá a magára zárt kamraszobában, mikor már erősen búzlótt. Búcsúlevelet nem hagyott, csak egy ezüstfejú sétabot hevert mellette. „Hátat fordított a világnak” — írta az újság főcímben. (115)

Nem felelt meg az izléstnek...

A lehetőségektől megfosztott élet halott, s a halál az igazi élet. Az *Oh, che bella notte!* című elbeszélés két szereplője — a magyar történész és a mitikus múltú ír lány — ezt a furcsa játékot játssza el a halott városban, Pompejiben. Ez a „walpurgisi ötlet” nyithatja meg újra a perspektívát előttük. Az időn, téren és histórián kívüliség az „összszepreéelt idő” lebegő boldogságát teremti meg. *Oh, che bella notte!* — Az a gyönyörű éjszaka a szabadság levegőjét izlelteti meg a hatvanas évek „puha diktatúrájából” Európa másik bugyrába betoppanó magyar történésszel. Mary ötlete, hogy „itt csak az él, aki halott” egészen más perspektívát ad létezésüknek. A köznapi dimenziókon kívül helyezkedés a valósághoz való viszonyukat alakítja át: „Soha nem tapasztalt cinkos közelség volt ez és távolság, ami még élesebb tette a körvonalakat, élesebbé a törékenységet és viszonylagosságot. Ilyen lehet a szabadság? Lehetségessé vált, hogy a függönyön át, amit odaeresztettek a világ és maguk közé, a hangok, szavak, mondatok is meztelenebbé legyenek. Erősz suhant át mindenén, mint a zománcfuttatás”.

Élet—halál—szerelem mitikus keretbe ágyazva. „Sena” és „Ogma” időtlen, mitikus bolyongása a halott város halhatatlan színhelyein. Találkozásuk minden eddigi emberi kapcsolat megisméltése, vágyódásuk az örök emberi vágyakozás az igazi életre, az élet és a halál misztériumának megsejtésére.

A kitágított mítoszi időben a folytonosságot az ír lány „szeleverdi magánmitológiájának” állandó jelenléte biztosítja. Mary leszármazottja annak a Laetitia Pilkingtonnak, aki süldő lány korában Swift Jonathan doktornál szolgált; annál a doktornál, aki „sosem nevetett, nevetés helyett beszívta az orcáit.” Laetitia pedig élete végén az adósok börtönében az *ifjú szemű cherubokat* vágyta hallani. Mary sorsa csak ismétlése Laetitiának: az egyik dublini ideggyógyintézetben „sikerült az IRA segítségével ágyat, szobát kapnia, hogy kellő zavartalansággal tudjon konspiratív kapcsolatot tartani a cherubokkal”. (71)

Élet-halál, kezdet-vég, várakozás és vágyakozás, erotika és paráznaság ellentét-motívumai szövik át *Az ügynök és a lány* titokzatos, sejtelmes líraisággal telített meséjét.

Az ügynök és a lány találkozásának színhelye egy kisváros templomtere, ahol a lány — szüleiére várakozva — ül a „Nemecsik polgármester elgondolása szerint” kékre festett padon. Innen a szőlődombokra lehet látni, ahol a polgármester özvegye az egyik présház előtt, a diófa alatt a paráznaság példabeszédeit olvassa a Bibliából. A művelődés-történeti ismeretekkel, emlékekkel térben és időben kitágított színtér a felidézett képek-napszak keltette erotikus vágyakkal telítődik (szarvastehén, lángoló templomtorony, az özvegy olvasmánya, a lány leselkedése, a nyitott réklis nő a képen, mustszag, csend, alkony). A várakozás feszültségét azonban nem a beteljesülés öröme oldja, hanem a lemondás szomorúsága.

Az elbeszélés központi színhelye a *templomtér*. Nyitott, leplezetlen térvariáció. A lány számára a még sokféle lehetőségekkel *kecsegtető várakozás tere*.

A *présház előtti díófa* lombozata alól messzire ellátni: „emlékezetes földbirtokokra, egészen a Duna vonaláig, Ózsák pusztára, a lankóci csenderesre, a garabóci erdőségre”. (33) Özvegy Nemeccsik polgármesterné számára azonban nem a jövő, hanem a múlt, az *emlékezés tere* lesz: „Lankadt fénypára fölött úsztak ezek a képelemlékek, elvetélt embriók a túl édes pocsolójában”. (33)

Az özvegy „résen lét” pozíciója is ezt erősíti. A védett helyen, a külvilág szemétől távol önmaga múltjában bolyonghat. A lány térbeli elhelyezése — a templomtér közepén — a hátsó gondolatoktól, félelmektől mentes leplezetlen nyitottságot hangsúlyozza, (mely) éppen ezáltal válik/válhat kiszolgáltatottá, esendővé.

Az ügynököt „a naptól lángoló templomtorony” szállította le a vonatról, s vitte a templomtérre, ahol a lány várakozott. A lány mellé ülve „egyre inkább úgy érezte, hogy az utazótáskájában hurcolt mintakollekcióval nincs mit kezdenie s még a jobb portékái is kimentek a divatból. S mintha ez most egyetlen pillanat alatt következett volna be. Ettől szomorú lett, mint az ezüsfüstös cínterem. Mint az ezüsfüstös szerelem”. (36)

S a díófa alatt az özvegy is becsukta a Bibliát. „Eltorzult arccal sírt, mint egy lóvált szarvastehén.”

A lány pedig mosolyogva kérdezte az ügynöktől:

„Ugye, visszajönnek?”

„Visszajövök” — mondta az ügynök, és elindult az állomás felé.

Élet—vágy, fájdalom—elmúlás, mosoly és sírás; ártatlanság és paráznaság.

„Ezüsfüstös szerelem.”

IRODALOM

- [1] Balassa Péter: Mennyi, ami tudható? Jelenkor, 1991/1:44
- [2] Fodor Géza: Mészöly Miklós: Wimbledoni jácint, Holmi, 1990/10.
- [3] Erdődy Edit: A bizonytalanság árnyalatai, Jelenkor, 1991/1.
- [4] Károlyi Csaba: „Mi volt, hogyan volt”, Holmi, 1990/10.
- [5] Mészöly Miklós: Wimbledoni jácint, Szépirodalmi, 1990.

BÓDI SZABOLCS

Általános Iskola
Kunszentmiklós

A Magyar Kultúra Napja egy drámapedagógiai osztály előadásában

Az 1990/91-es tanévben kezdtem el e módszerrel tanítani az 5. osztályban az irodalmat. Az elmúlt két és fél év alatt egyetlen közös fellépésen nem szerepeltek tanítványaim. Ez alatt az idő alatt sok színt megismertünk a drámajátékok vonzó és titkokat rejtő palettájáról. Az érzékelés-észlelés, a mozgás, a megszólalás, a beleélés, a mese-fűzés, a jellemzés, a némajáték hosszú fűzéréből szemezgettünk élvezetes, izos, izgató gyümölcsöket. Belülről feszített bennünket a megmutatkozás vágya, s visszatartott a kudarcától való félelem. A kellemesen eltöltött órák képessé tettek-e mindannyiunkat, hogy maradandó élményt szerezzünk a nézőinknek?

1993. január 22-én azután sor került a bemutatkozásra. Szerettünk, illetve szerettem